

รายการที่ 5 พุทธศาสนา

โดย อ.วราภรณ์ ดันติวิวัฒน์
สถาบันกวดวิชา Pinnacle

พุทธศาสนา

พุทธศาสนาเกิดขึ้นเพื่อ

1. ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
2. ดับต้นหาความอยากเป็นเหตุแห่งทุกข์และวิธีการดับทุกข์

ความสำคัญของพุทธศาสนา

พุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา มีองค์ประกอบคือ

1. หลักการฟัง
2. หลักหาความรู้นอกตัวเรา
3. หลักคิดละเอียดรอบคอบ
4. หลักปัญญา 3
5. หลักพัฒนาคน หลักวิธีการสอนคน
6. หลักสร้างความสนใจ
7. คำสอนเกี่ยวกับครู

ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัย และวิธีการแก้ปัญหา

“สิ่งเหล่าใดเกิดจากเหตุ ถ้าจะดับต้องดับที่เหตุนั้น”

เป็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล มีเกิด ดับ สืบเนื่องกัน เรียก หลักปฏิจจสมุปบาท

วิธีแก้ปัญหาโดย กำหนดตัวปัญหา → สาเหตุปัญหา → วิธีแก้ปัญหา

ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ธรรมที่เป็นเครื่องเตือนสติ เรียกว่า อภินิหารปัจเจกชน

สันติภาพเป็นความสุขแท้จริง

1. ประโยชน์สุขระดับบุคคล
2. ประโยชน์สุขระดับสังคม
3. ประโยชน์สุขระดับประเทศ
4. ประโยชน์สุขระดับโลก

พุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อาศัยหลักพุทธศาสนา ได้แก่

1. ทางสายกลาง
2. ลดกิเลสตัณหา
3. หลักเมตตา
4. ไม่เบียดเบียน
5. หลักสันโดษ

การทำบุญที่ให้ผลเต็มที่

1. ทำด้วยเจตนาบริสุทธิ์
2. ของที่ทำเป็นของบริสุทธิ์
3. ผู้รับเป็นผู้บริสุทธิ์

พระไตรปิฎก

ไตรปิฎก แปลว่าตะกร้า 3 ใบ คือพระคัมภีร์ 3 หมวด

1. พระวินัยปิฎก

- ว่าด้วยสิกขาบท ภิกษุ ภิกษุณี แบ่งเป็น สุตตวิภังค์ คือข้อห้ามวินัย และชั้นธกะ คือพิธีกรรม ความเป็นอยู่สงฆ์

2. พระสุตตันตปิฎก

- รวบรวมพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า แบ่งเป็น 5 ส่วน

3. พระอภิธรรมปิฎก

- เป็นธรรมะชั้นสูงในแง่วิชาการล้วนๆ แบ่งเป็น 7 คัมภีร์

ทศชาติชาดก

1. เตมียชาดก	- บำเพ็ญเนกขัมมบารมี
2. มหาชนกชาดก	- บำเพ็ญวิริยบารมี
3. สุวรรณสามชาดก	- บำเพ็ญเมตตาบารมี
4. เนมิราชชาดก	- บำเพ็ญอธิษฐานบารมี
5. มโหสถชาดก	- บำเพ็ญปัญญาบารมี
6. ภูริทัตตชาดก	- บำเพ็ญศีลบารมี
7. จันทกุมารชาดก	- บำเพ็ญขันติบารมี
8. นารทชาดก	- บำเพ็ญอุเบกขาบารมี
9. วิฑูรชาดก	- บำเพ็ญสัจจบารมี
10. เวสสันดรชาดก	- บำเพ็ญทานบารมี

สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

ธรรมนิยาม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นไปตามธรรมชาติ เป็นกฎธรรมชาติ ในพุทธศาสนา คือ กฎแห่งเหตุ และผล

ประเภทนิยาม	
กรรมนิยาม	- หลักกรรม
อตุณิยาม	- กฎธรรมชาติ เนื่องด้วยอุณหภูมิจุดกาล สภาพแวดล้อมธรรมชาติ สภาพในตัวมนุษย์
พีชนิยาม	- กฎแห่งพืชพันธุ์หรือกฎพันธุ์กรรมที่กำหนดความเป็นไปของชีวิตทั้งหลาย
จิตนิยาม	- กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความเป็นไปและการทำงานของจิต

อุปาทาน 4

1. กามอุปาทาน (ความยึดมั่นในกาม คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่างๆ)
2. ทิฏฐอุปาทาน (ความยึดมั่นในทิฐิ ได้แก่ ความเห็นหรือทัศนะ ทัศนะ ทฤษฎีต่างๆ)
3. สีสัพพตูปาทาน (ความยึดมั่นในศิลปพรตว่าทำให้คนบริสุทธิ์)
4. อัตตวาทุอุปาทาน (ความยึดมั่นในอัตตา การสร้างตัวขึ้นมายึดถือด้วยความหลงผิด)

นิวรณ์ 5

1. กามฉันทะ (ความพอใจในความสุข)
2. พยาบาท (ความผูกโกรธ)
3. ถีนมิทธะ (ความเซื่องซึม หดหู่)
4. อุทธัจจะ กุกกุกจะ (ความฟุ้งซ่าน)
5. วิจิกิจจา (ความลังเลสงสัย)

มรรค แปลว่า ทางหรือวิธีปฏิบัติให้ถึงซึ่งการดับทุกข์

- สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ	- สัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชีพชอบ
- สัมมาสังกัปปะ คือ ดำริชอบ	- สัมมาวายามะ คือ เพียรชอบ
- สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ	- สัมมาสติ คือ ระลึกรู้ชอบ
- สัมมาภังคะ คือ ภาวนาชอบ	- สัมมาสมาธิ คือ ตั้งใจมั่นชอบ

สาราณียธรรม 6

1. เมตตาทายกรรม คือการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ โดยเต็มใจ
2. เมตตาวจีกรรม คือการกล่าววาจาที่สุภาพต่อกัน ไม่ด่าทอ นินทา กล่าวร้าย
3. เมตตามโนกรรม คือการมีจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน
4. สาธารณโภคี ได้สิ่งใดมาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้โดยชอบธรรม
5. สีสลัมมัญญตา คือการประพฤติที่สุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม
6. ทิฏฐิสลัมมัญญตา คือการเคารพฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน

มงคล 38 ประการ

มงคลชีวิต คือ เหตุนำมาซึ่งความสุข ความก้าวหน้าในชีวิต ได้แก่

1. การไม่คบคนพาล	2. การคบบัญญัติ	3. การบูชาบุคคลที่ควรบูชา
4. การอยู่ในถิ่นอันสมควร	5. เคยทำบุญมาก่อน	6. การตั้งตนชอบ
7. ความเป็นพหูสูต	8. การรอบรู้ในศิลปะ	9. มีวินัยที่ดี
10. กล่าววาจาอันเป็นสุภาสิต	11. การบำรุงบิดามารดา	12. การสงเคราะห์บุตร
13. การสงเคราะห์ภรรยา	14. ทำงานไม่ให้คั่งค้าง	15. การให้ทาน
16. การประพฤติธรรม	17. การสงเคราะห์ญาติ	18. ทำงานที่ไม่มีโทษ
19. ละเว้นจากบาป	20. สรรวมจากการดีมน้ำเมา	21. ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย
22. มีความเคารพ	23. มีความถ่อมตน	24. มีความสันโดษ
25. มีความกตัญญู	26. การพึงธรรมตามกาล	27. มีความอดทน
28. เป็นผู้ว่าง่าย	29. การได้เห็นสมณะ	30. การสนทนาธรรมตามกาล
31. การบำเพ็ญตบะ	32. การประพฤติพรหมจรรย์	33. การเห็นอริยสัจ
34. การทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน	35. มีจิตไม่หวั่นไหวในโลกธรรม	36. มีจิตไม่เศร้าโศก
37. มีจิตปราศจากกิเลส	38. มีจิตเกษม	

การบริหารจิตและเจริญปัญญา

การบริหารจิตและเจริญปัญญาเป็นวิธีดูแลรักษาจิตใจมนุษย์ให้บริสุทธิ์ด้วยสมาธิ มีคุณธรรมพัฒนาปัญญา

ใช้สติปัฏฐาน 4	ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งสติ
กายานุปัสสนา	ใช้สติพิจารณากาย

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ หมายถึง การรู้จักคิดแบบเป็นธรรม

บทบาท - หน้าที่ของพระภิกษุ

พระสงฆ์เป็นผู้นำทางปัญญา ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน

ฐานะพระภิกษุ ได้แก่

1. พระนักเทศน์
2. พระธรรมทูต
3. พระธรรมจาริก
4. พระวิทพยากร
5. พระวิปัสสนาจารย์
6. พระนักพัฒนา

หน้าที่ชาวพุทธ ได้แก่

1. ศึกษาหาความรู้ คือ ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม
2. ปฏิบัติตามหลักธรรมและพิธีกรรมทางศาสนา
3. เผยแพร่พุทธศาสนา ส่งเสริมกิจกรรม อุปลัมภ์พุทธศาสนา ปฏิบัติธรรม
4. ปกป้องพุทธศาสนา

ศาสนพิธี

ประเภท คือ พิธีกรรมของพระสงฆ์ กับพิธีกรรมของพุทธศาสนิกชน

พิธีกรรมพุทธศาสนิกชน ได้แก่

1. กุศลพิธี หมายถึง พิธีกรรมที่ดั่งงาม บำเพ็ญกุศล
2. บุญพิธี หมายถึง พิธีทำบุญตามประเพณีนิยมในครอบครัว ชาวพุทธ เช่น งานมงคล, อวมงคล
3. ทานพิธี หมายถึง ทานที่ถวายแก่สงฆ์ เช่น ปาฏิอนุคฺคิกทาน, สังฆทาน

วันสำคัญทางพุทธศาสนา

1. วันมาฆบูชา
2. วันวิสาขบูชา
3. วันอาสาฬหบูชา
4. วันอัฐมีบูชา คือ วันคล้ายวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ที่มกุฏพันธนเจดีย์
5. เข้าพรรษา
6. วันออกพรรษา
7. พิธีทอดกฐิน

ตัวอย่างข้อสอบ

การพัฒนายั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง อาศัยหลักพุทธศาสนาได้หลายหลักธรรม หลักที่กล่าวถึงการข่มใจต่อกิเลส ไม่ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายในสิ่งที่ควรใช้ สัมพันธ์กับข้อใด

ก. กามโกศีสุข – โภควิภาค	ข. หลักสันโดษ – มิจฉาวณิชา
ค. หลักคิหิสุข – ทางสายกลาง	ง. หลักสันโดษ – ไม่เบียดเบียน

“สรรพสิ่งล้วนมีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไป” สัมพันธ์กับข้อใด

ก. ธรรมนิยาม	ข. พีชนิยาม
ค. จิตนิยาม	ง. อุตุนิยาม

พุทธศาสนิกชนจะบรรลุนิพพานได้ ต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องครบถ้วนในข้อใด

ก. ทาน ศีล ภาวนา	ข. อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
ค. สติ สมาธิ ปัญญา	ง. ศีล สมาธิ ปัญญา

อัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีสาระสำคัญเรื่องใด

ก. ความไม่มีตัวตน	ข. ไม่อยู่ในโลก โกรธ หลง
ค. ทางสายกลาง และความจริง 4 ประการ	ง. ความเชื่อตามเหตุผล

หลักปฏิจาสัมปบาท สัมพันธ์กับข้อใด

ก. สภาวะของสรรพสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้	ข. สภาวะที่เกิดจากธาตุ 4
ค. สภาวะอันมีอยู่จริงอิงธรรมชาติ	ง. สภาวะอันเป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องของสรรพสิ่ง

โกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม คือ ธรรมจักขุ คนแรกหลังพระพุทธเจ้าแสดงธรรมใด

- ก. สิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่มีตัวตน
 ข. สิ่งเหล่าใดเกิดแต่เหตุ เมื่อจะดับให้ดับที่เหตุ
 ค. ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต
 ง. ผู้ประพาสสุจริตย่อมเป็นสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า

หลักธรรมคำสอนที่เป็นหัวใจของพุทธศาสนาข้อใด

ก. ขันธ์ 5	ข. ไตรลักษณ์
ค. อริยสัจ 4	ง. ไตรสิกขา

ปัจฉิมสาวก คือใคร

ก. พระอานนท์	ข. พระนันทะ
ค. พระสุภัททะ	ง. ราชพราหมณ์

การสังคายนาเริ่มทำครั้งแรกเมื่อใด

ก. หลังพระพุทธเจ้าปรินิพพาน 3 เดือน	ข. 100 ปีหลังปรินิพพาน
ค. ทันทีที่พระพุทธองค์ปรินิพพาน	ง. 50 ปีหลังปรินิพพาน

สมัยพุทธกาลเรียกพุทธวัจนะอย่างไร

ก. มุขปาฐะ	ข. พระราชบัญญัติ
ค. ไตรปิฎก	ง. ธรรมวินัย

พิธีใดของสงฆ์ที่พระสงฆ์จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น

ก. พิธีปวารณา	ข. แสดงอาบัติ
ค. บูรณพรรษา	ง. ปลงศัณหา

การถวายสังฆทานหมายถึงอะไร

ก. การถวายสิ่งของแก่พระสงฆ์	ข. การถวายสิ่งของแก่พระสงฆ์โดยไม่เจาะจง
ค. การถวายปัจจัยสี่หลังการทำบุญ	ง. การถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์

วันอาสาฬหบูชาเป็นวันที่พระพุทธเจ้าแสดงพระธรรมใด

ก. ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร	ข. โอวาทปาฏิโมกข์
ค. อนัตตลักขณสูตร	ง. อาทิตตปริยายสูตร

วันสำคัญทางศาสนาวันใดที่รัชกาลที่ 4 กำหนดให้มีขึ้นครั้งแรก

ก. วันวิสาขบูชา	ข. วันมาฆบูชา
ค. วันอาสาฬหบูชา	ง. วันเข้าพรรษา

การปฏิบัติพิธีกรรมในวันสำคัญวันใดที่เพื่อกำหนดให้มีขึ้นมาในรัชกาลที่ 9

ก. วันวิสาขบูชา	ข. วันมาฆบูชา
ค. วันอาสาฬหบูชา	ง. วันเข้าพรรษา

ปัจจัยมโหฬารของพระพุทธเจ้าสอดคล้องกับอริยมรรคใด

ก. สัมมาทิฐิ	ข. สัมมาสังกัปปะ
ค. สัมมาสติ	ง. สัมมาวาจาเมะ

ข้อใดไม่สัมพันธ์กับวันมาฆบูชา

ก. ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์	ข. ทรงแสดงขันติเป็นตบะอย่างยิ่ง
ค. บรรพชิตไม่เบียดเบียนและทำร้ายผู้อื่น	ง. ทรงแสดงมัทธมาปฏิบัติ

พุทธสาวกรูปใดมีคุณลักษณะเป็นเลิศด้านพระวินัย

ก. พระสารีบุตร	ข. พระอุบาลี
ค. พระมหากัจจายนะ	ง. พระมหากัสสปะ